תוספתא פאה

תוספתא

geulaquiz.com

פרק א

א אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה. פאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה. העושה כל שדהו פאה אינה פאה.

ב אלו הדברים נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא: על ע״ז ועל ג״ע ועל שפיכת דמים. ועל לשה״ר כנגד כולם.

ג זכות יש לה קרן ויש לה פירות שנא׳ (ישעיהו ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנא׳ (שם) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו .ומה אני מקיים ויאכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושה פירות יש לה פירות ושאינה עושה פירות אין לה פירות.

ד מחשבה טובה [מצרפה למעשה] מחשבה רעה אין הקב״ה מצרפה שנא׳ (תהילים סו) און אם ראיתי בלבי [לא ישמע ה׳] ומה אני מקיים (ירמיהו ו) הנה אנכי מביא רעה פרי מחשבותכם אלא מחשבה טובה שעושה טובה המקום מצרפה למעשה ושאינה עושה טובה] אין הקב״ה מצרפה למעשה.

ה נותן אדם פאה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחלה [בין באמצע] [בין בסוף] יצא ר״ש אומר אם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף כשיעור ר׳ יהודה אומר אם שייר [לו] קלח אחד סומך [לו] משום פאה ואם לאו אינו נותן אלא משום הפקר בד״א בזמן שנתן את הפאה ומבקש להוסיף.

ו לא נתן מן הקמה [יתן מן העמרים לא נתן מן העמרים [יתן] מן הגדיש לא נתן מן הגדיש [יתן] מן הכרי עד שלא מירח ואם מירח מעשר ונותן.

ז אר״ש מפני ארבעה דברים אמרה תורה לא יתן אדם פאה אלא בסוף [שדהו] מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים ומפני מראית העין מפני הרמאים מפני גזל עניים כיצד שלא יראה שעה שאין [שם] אדם ויאמר [לעני בא וקח] לך פאה מפני ביטול עניים כיצד שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום [ואומרים] [עכשיו נותן פאה] אלא מתוך [שנתנה] בסוף הולך ועושה מלאכתו בא ונוטלה באחרונה מפני מראית העין שלא יהו עוברין ושבין אומרין ראו [פלוני שקצר שדה] ולא נתן [ממנה] פאה [שהרי אמרה] תורה (ויקרא יט) לא תכלה פאת שדך מפני הרמאין כיצד שלא [יהו אומרין] כבר נתננו ד״א שלא יניח [מן] היפה ויתן הרע.

ח הירק אע״פ שלקיטתו כאחת אין מכניסו לקיום התאנין אע״פ שמכניסן לקיום אין לקיטתן כאחת.

ט ר׳ יוסי בר יהודה אומר רטיבות תמרה פטורין מן הפאה שאין ראשון ממתין לאחרון. ר״א בר צדוק אומר [השיזפין חייבין בפאה] אחרים אומרים אף בנות שוח.

י אלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל היחיד ושביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים הבור והניר והזרע אחר וקוצר לשחת [ושלשה] תלמים של פתיח ואמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת א״ר יהודה אם עומד באמצע [וקוצר] מכאן ומכאן מפסיק ואם לאו אינו מפסיק אכלה חגב אכלה גובאי קרסמוה נמלים ושברתה הרוח או בהמה הכל מודים שאם חרש מפסיק ואם לאו אינו מפסיק.

יא קצר חציה ומכר את הקציר קצר חציה והקדיש את הקציר נותן מן המשויר על הכל.

יב מדרגות שגבהן עשרה טפחים נותן פאה מכל אחת ואחת ואם היו ראשי שורות מעורבין נותנין פאה מאחת על הכל.

יג המארג חייב בתחלתו חייב בסופו היו לו ארבע וחמש גפנים בוצרן ומכניסן נתן לתוך ביתו פטור מן הפרט ומן השכחה ומן הפאה וחייב בעוללות ואם שייר נותן מן המשויר על מה ששייר המודל נותן מן המשויר על מה ששייר א״ר יהודה בד״א במודל בשוק אבל במודל בתוך ביתו נותן מן המשויר על הכל.

יד היה מקטף ומכניס לתוך ביתו אפילו כל שדהו פטור מן הלקט שכחה ופאה וחייב במעשרות.

טו הכותב נכסיו לבניו והניח לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה א״ר יוסי בד״א בזמן שקבלה עליה לשם כתובתה אבל לא קבלה עליה לשם כתובתה מה שנתן נתן וגובה כתובתה משאר נכסין.

טז הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר״ש אומר האומר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד [מרבוא שבהן לא אמר כלום חוץ מעיר פלונית חוץ משדה פלונית אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין

וכשנאמרו דברים לפני ר׳ יוסי אמר (משלי כד) שפתים ישק משיב דברים נכוחים.

פרק ב

א נטל מקצת פאה וזרק על השאר אין לו בה כלום ר׳ מאיר אומר קונסין אותו ונוטלין הימנו זו וזו.

ב בעל הבית שנתן פאה לעניים ובא עני אחד ונטלה מאחוריהן הרי זה זכה [שני עניים שהיו מכתשין על העמוד ובא עני אחד ונטלו מאחוריהן ה״ז זכה] שאין עני זוכה בלקט בשכחה ובפאה ובסלע של מציאה עד שתפול לתוך ידו.

ג פועלין שהיו קוצרין בתוך קופותיהן הרי אלו מעבירין אותן.

ד לא יטול בעל הבית לקט מן העניים על מנת ללקט מן העמרים ר״י אומר שחרית בעל הבית צריך שיאמר כל מה [שלקטו] העניים מן העמרים הרי זה הפקר ר׳ דוסא אומר לעתותי ערב [וחכ״א הפקר אונסין הפקר שאין אחריות לרמאין].

ה בעל הבית [שנתן פאה לעניים אמרו לו תן לנו מצד זה ונתן להם זה וזה הרי זה פאה].

ו פועלין שהיו עושין אצל בעל הבית אינן רשאין לגמור את כל השדה אלא משיירין כדי פאה ואינה פאה עד שיפרשנה בעל הבית לשם פאה.

ז עני שראה כדי פאה בין בתבואה בין באילן אינו רשאי ליגע בה ואסורה משום גזל עד שתוודע לו שהיא פאה.

ח נכרי [שמסר] קמתו לישראל ליקצר חייב בפאה ישראל [שמסר] קמתו לנכרי פטור מן הפאה.

ט ישראל ונכרי שהיו שותפין בקמה חלקו של ישראל חייב וחלקו של נכרי פטור רבי ישמעאל אומר ישראל ונכרי שהיו שותפין בקמה פטור מן הפאה אימתי בזמן שהנכרי ממחה אבל אין הנכרי ממחה חייב בפאה.

י [נכרי] שמת ובזבזו ישראל את נכסיו המחזיק במחובר לקרקע חייב בכל בתלוש מן הקרקע פטור מן הכל החזיק בקמה פטור [מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב] במעשרות.

יא הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייב במעשרות אימתי בזמן שהנכרי ממחה אבל אין הנכרי ממחה הפקר נכרי הפקר ופטור מן המעשרות.

יב בעל הבית שנתן פאה לעניים אין רשאי שיאמר להן טלו זרע ותנו פשתן טלו תמרים ותנו מכבדות נשרו ואח״כ הפרישן אינו חייב משום פאה אלא זרע בלבד.

יג ארבע מתנות בכרם פרט שכחה ופאה ועוללת שלש בתבואה לקט שכחה ופאה שתים באילן שכחה ופאה כל אלו אין בהן משום טובה ואפילו עני שבישראל מוציאין את שלו מידו ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקיבה יש בהן משום טובה וניתנין לכל כהן שירצה.

יד אין מוציאין לא משל כהן לכהן ולא משל לוי ללוי.

טו איזהו לקט זה הנושר בשעת הקציר ובשעת התלישה רבי יוסי אומר אין לקט אלא הנושר בשעת הקצירה בלבד שנאמר (ויקרא י״ט:ט׳) ולקט קצירך לא תלקט.

טז שבולת שבקמה הרי היא של בעל הבית שבקציר הרי היא של עניים חציה בקמה וחציה בקציר נוטל ומשליכה [לאחוריו] שספק לקט לקט.

יז חורי נמלים אסורין משום גזל ואם הפקירן בעל הבית מותרין משום גזל [רבי שמעון בן אלעזר אומר אם היו פקדון אסורין משום גזל].

יח בעל הבית שנתן [כליבה] לעני למלאות לו מים אין בו משום לקט שכחה ופאה וחייב במעשרות.

יט עניים המחזרין בין הגרנות מעשרין ונותנין להם הצנועים מוציאין בידם מעות [בדברים הנאכלים] ונותנים דבר מועט כדי שיאכלנו עד שלא יגיע לעיר ושאר כל מתנות עניים שבשדות שאין העני מקפיד עליהן הרי אלו של בעה״ב.

כ מאימתי שורפין קשין שבשדות בשדה האילן עד עצרת בשדה הלבן עד ראש השנה בשדה בית השלחין מיד דברי רבי יהודה וחכמים אומרים בשדה לבן עד העצרת בשדה אילן עד ראש השנה מפני גזל אדם ובהמה בשדה בית השלחין מיד.

כא המרבין את שדהו עד שלא נכנסו עניים לתוכו אם היה היזקו מרובה על של עניים מותר ואם היזק עניים מרובה על שלו אסור. רבי יהודה אומר בין כך ובין כך מלקט ומניח על גבי הגדר והעני בא ונוטל את שלו.

כב השיבלין שבקשין ושבשדות הרי אלו של בעה״ב אמר ר״ע בזו נהגו בעלי בתים עין יפה.

פרק ג

א [המקבל שדה לקצור לא ילקט בנו אחריו ר׳ יוסי אומר] ילקט בנו אחריו האריסין והחכירות והמוכר קמתו לקצור [מלקט בנו אחריו] היו שם עניים שאין ראוין אם יכול בעל הבית למחות בידם ממחה ואם לאו מניחן מפני דרכי שלום.

ב אין שוכרין פועלי נכרים לפי שאינן בקיאין בלקט.

ג אין נותנין מעשר עני לענייי נכרים אבל נותנין להן חולין מתוקנין לשם טובה.

ד בעל הבית שהיה עומד בעיר ואמר יודע אני שהפועלין שוכחים את העומר [במקום פלוני] ושכחוהו הרי זו שכחה היה עומד בשדה ואמר יודע אני שהפועלים שוכחים את העומר ושכחוהו אין זה שכחה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון אפילו אחרים עוברין בדרך וראו [את] העומר ששכחוהו פועלין אינו שכחה עד שישכחוהו כל אדם.

ה רבי יהודה אומר העושה כל שדהו עומרין [ומעמר] בהן [כמעמר] לגדיש לחררה [לגדיש] מודים ב״ש ובית הלל שאם הפקיר לאדם ולא לבהמה לישראל ולא לנכרים שזה הפקר.

ו אמר ר׳ אליעזר שאלתי את ר׳ יהושע על אלו עומרים נחלקו בית שמאי וב״ה אמר לי התורה הזאת על אלו העומר הסמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים ושכחו וכשבאתי שאלתי את ר׳ אליעזר ואמר לי מודים באלו [שאין] שכחה ועל מה נחלקו על העומר שהחזיקו בו להוליכו לעיר ונתנו בצד גפה או בצד גדר שב״ש אומרים אינה שכחה מפני שזכה בו וב״ה אומרים שכחה וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר׳ אלעזר בן עזריה אמר לי אלו הדברים שנאמרו למשה מסיני.

ז העומר [שהחזיק בו] להוליכו לעיר ונתנו על גבי חבירו ושכח [שניהם התחתון שכחה והעליון אינו שכחה ר׳ שמעון אומר] שניהם אין שכחה התחתון מפני שמכוסה והעליון מפני שזכה בו.

ח שדה שעומריה מעורבבין ועמר ושכח אחד מהם אין שכחה עד שיעמר [את] כל [סביביו].

ט העומר שכנגדו מוכיח כיצד מי שהיו לו עשר שורות של עשרה עשרה עמרים ועמר אחד מהם לצפון ולדרום ושכח אין שכחה מפני שנידון כמזרח וכמערב.

י שתי כריכות המובדלות זו מזו שכחה שלש אין שכחה [שני עמרין המובדלין זה מזה שכחה שלשה אין שכחה] שתי גפנים המובדלות זו מזו שכחה שלש אין שכחה שני גרגרין פרט שלשה אינן פרט שתי שבלים המובדלות כדרכן לקט שלש אינן לקט אלו דברי בית הלל [ר׳ יוסי אומר חנינא בן אחי רבי יהושע אומר כל שבאת רשות עני לאמצע כגון התבואה והכרם אין מצטרפין וכל שלא באת רשות עני לאמצע כגון פירות האילן הרי אלו מצטרפין].

יא אימתי אמרו קמה מצלת את העומר בזמן שלא נטלה מבינתים הא אם נטלה מבינתים הרי זו אינה מצלת קמת חבירו מצלת על שלו של חיטין על של שעורין של נכרי על של ישראל דר״מ וחכמים אומרים אין מצלת אלא על שלו וממין על מינו רבן שמעון בן גמליאל אומר כשם שהקמה מצלת את העומר כך העומר מציל את הקמה ודין הוא ומה אם קמה [שהורע] כח עני בה הרי היא מצלת את העומר עומר [שיפה] כח עני בו אינו דין שיציל את הקמה אמר לו רבי מה [לקמה שמצלת את העומר שהרי יפה כח עני בו יציל עומר את הקמה שהרי הורע כח עני בה].

יב יפה כח עני בקמה יתר מבעומר ובעומר יתר מבקמה [הקמה] יש בה לקט שכחה ופאה מה שאין כן בעומר [העומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה הקמה אינו שכחה] עד שיהא בו סאתים.

יג החותך כריכות ועתיד לעמרן וכן אגודי השום והבצלין אין להם שכחה. המעמר מפני הדליקה ומפני אמת המים אין להם שכחה מפני [שעתיד לאבדן מעשה בחסיד אחד ששכח עומר בתוך שדהו ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו [יותר] מכל מצות שבתורה אמר לו כל מצות שבתורה נתן [להם המקום] לדעתנו זו שלא לדעתנו שאילו [עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו [אלא] הרי הוא אומר (דברים כד) כי תקצור וגו' קבע לו הכתוב ברכה והלא דברים קל וחומר מה אדם שלא נתכוין לזכות וזכה מעלין עליו כאילו זכה המתכוין לזכות וזכה על אחת כו"כ כיוצא בו (ויקרא ה':י"ז) ואם נפש כי תחטא ועשתה וגו' והביא איל תמים וגו' והלא דברים קל וחומר מה אם מי שלא נתכוין לחטוא וחטא מעלין עליו כאילו חטא המתכוין לחטוא וחטא על אחת כמה וכמה.

יד כל זית שיש לו שם בשדה כזית נטופה בשעתו ושכחה אינו שכחה במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו אבל אם התחיל בו ושכחו הרי זה שכחה עד שיהא בו סאתים.

טו [חבית שהוא נגד] ג' שורות של שני מלבנין ושכחו אין שכחה בד"א בזמן שאין מכירו אבל בזמן שמכירו רץ אחריו ונוטלו אפי' מאה [ומאה].

טז המפקיר את כרמו עשירים נוטלין את האשכולות ועניים נוטלין את האשכולות ואת העוללות איזהו עוללות כל שאין [לה] לא כתף ולא נטף יש לה כתף ואין לה נטף נטף ואין לה כתף הרי היא של בעל הבית ואם לאו הרי היא של עניים איזהו כתף פסיגין המחוברים בשדרה זו על גבי זו נטף הענבים המחוברות בשדרה ויורדות.

יז נכרי שמכר כרמו לישראל לבצור חייב בעוללות וישראל שמכר כרמו לנכרי לבצור פטור מן העוללות.

יח ישראל ונכרי שהיו שותפין בכרם חלקו של ישראל חייב ושל נכרי פטור רבי שמעון אומר ישראל ונכרי שהיו שותפין בכרם פטור מן העוללות.

יט [המקדיש את כרמו לא הקדיש את העוללות שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו].

כ בן לוי שנתנו לו ענבים [והיו בהן עוללות] אין חושש שמא של עניים הן.

כא הנוטע כרם להקדש פטור [מן הערלה ומן הרבעי וחייב בשביעית מאימתי אדם רשאי לבצור כרמו בשביעית] משיודע הפרי שכבר נתחייב הכרם בגדולי עוללות.

כב איזהו שכחה בעריסין גדולים כל שאינו יכול לפשוט את ידו וליטלה בעריסין קטנים כשיעבור הימנו בדלית ובדקל משירד ממנו ושאר כל האילן משיפנה וילך לו בד"א בזמן שלא התחיל בו אבל אם התחיל בו ושכחו אין שכחה עד שיבצור את כל סביביו.

פרק ד

א רבי יהודה אומר מקום שדורכין את העוללות נאמן עני לומר יין זה של עוללות הוא לקט זה לקטתיו אני ואחי [אני] וקרובי אבל אין נאמן לומר מפלוני נכרי לקחתי מאיש פלוני כותי לקחתי עניי כותים כעניי ישראל אבל עניי נכרים אין מאמינים להם בכל דבר.

ב אין פוחתין לעני בשנת מעשר עני מחצי קב חטין או קב שעורין בד"א על הגורן אבל בתוך ביתו נותן לו כל [שדהו] ואינו חושש ושאר מתנות כהונה ולויה נותן כל שהוא ואינו חושש רצה מציל מחצה ונותן מחצה אבא יוסי [בן דוסתאי] אומר משום ר"א רצה נותן לפניהם שליש ומניח שתי ידות לקרוביו.

ג כהנים ולוים שהיו עומדין על הגורן ובאו כהנים אחרים ועמדו אינן יכולין להוציא מידן אמר רבן שמעון בן גמליאל נהגו כהנים עין יפה שלא להוציא את אחיהם ריקנין אבל מקמצין ונותנין להם ר"ש בן אלעזר אומר אם באו עד שלא תחזור חלילה עומדין על העקוב ונוטלין.

ד נשים ועבדים אין חולקין להם על הגורן אבל נותנין להם מתנות כהונה ולויה לשם טובה.

ה רשב"ג אומר כשם שהתרומה חזקה לכהונה בחילוק גרנות כך מעשר ראשון חזקה ללוים בחילוק גרנות החולק בבית דין אין לו חזקה לכהונה.

ו שתי חזקות בא"י נשיאות כפים וחילוק גרנות ובסוריא ועד מקום ששלוחי ר"ח מגיעים נשיאות כפים אבל לא חילוק גרנות ובבל כסוריא ר"ש בן אליעזר אומר אף באלכסנדריא בראשונה כשהיה שם ב"ד.

ז חומר בקדשי מקדש שאין בקדשי גבול ובקדשי הגבול שאין בקדשי מקדש קדשי הגבול קטנים חולקין בהן וטמאין חולקין בהן וחולקין אותן בטומאה וחולקין מנה כנגד מנה קדשי מקדש חייבין באחריותן ליטפל בהן ולהביאן לבית הבחירה קדשי הגבול ניתנין לכל חבר קדשי מקדש [אין נותנין אלא לאנשי משמר בלבד].

ח אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה שמן וקטנית שבת נותנין לו מזון שלש סעודות שמן וקיטנית דג וירק בד״א בזמן שאין מכירין אותו אבל בזמן שמכירין אותו אף מכסין אותו היה מסבב על הפתחים אין נזקקין לו לכל דבר.

ט תמחוי כל היום קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לכל אדם קופה לאנשי אותה העיר אם שהה שם שלשים יום הרי הוא כאנשי העיר לקופה [ולכיסוי ששה חדשים לעניי] העיר שנים עשר חודש.

י עני שנתן פרוטה לקופה ופרוסה לתמחוי מקבלין אותה ממנו אם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן [נתנו לו חדשים והחזיר להן שחקים מקבלין אותה ממנו אם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן] היה משתמש בכלי מילת נותנין לו כלי מילת מטה נותנין לו מטה עיסה נותנין לו <כלי> עיסה פת נותנין לו פת להאכילו בתוך פיו מאכילין לו בתוך פיו שנא׳ (דברים ט״ו:ח׳) די מחסורו אשר יחסר לו אפי׳ עבד אפי׳ סוס לו זו אשה שנא׳ (בראשית ב׳:י״ח) אעשה לו עזר כנגדו מעשה בהלל הזקן שנתן לעני בן טובים סוס שהיה מתעמל בו ועבד שהיה משמשו שוב מעשה באנשי הגליל שהיו מעלין לזקן אחד ליטרא [אחת] בשר ציפורי בכל יום.

יא היה משתמש בכלי זהב מוכרן ומשתמש בכלי כסף בכלי כסף מוכרן ומשתמש בכלי נחושת בכלי נחושת מוכרן ומשתמש בכלי זכוכית אמרו משפחת בית נבלטא היתה בירושלים והיתה מתיחסת על בני ארנן היבוסי העלו להם חכמים שלש מאות שקלי זהב ולא רצו להוציאן חוץ מירושלים.

יב [האומר איני מתפרנס משל אחרים שוקדין עליו ומפרנסין אותו ונותנין לו לשום מלוה וחוזרין ונותנין לו לשום מתנה דר״מ רש״א אומרין לו הבא משכון כדי לגוס את דעתו].

יג היה אומר איני מתפרנס משל עצמי שוקדין עליו ומפרנסין אותו ונותנין לו לשם מתנה וחוזרין וגובין [לו] לשום מלוה.

יד המסמא את עינו והמצבה את כריסו והמעבה את שוקיו אין נפטר מן העולם עד שיהא לו כן.

טו גבאי צדקה אין רשאין לפרוש זה מזה אפילו נתן לו חבירו מעות שהוא חייב לו אפילו מצא מעות בדרך אינו רשאי ליטלן שנאמר (במדבר ל״ב:כ״ב) והייתם נקיים מה׳ ומישראל אבל פורשים זה מזה לתוך חצר או לתוך חנות וגובין.

טז מעשר <עני> [שני] אין פורעין ממנו מלוה וחוב ואין משלמין ממנו את הגמולים ואין פודין בו שבוים ואין עושין בו שושבינות ואין נותנין ממנו דבר לצדקה אבל משלחין ממנו דבר של גמילות חסדים וצריך להודיע ונותנין אותו לחבר עיר בטובה.

יז אמר ליתן ונתן נותנין לו שכר אמירה ושכר מעשה [אמר ליתן ולא הספיק בידו ליתן נותנין לו שכר אמירה כשכר מעשה] לא אמר ליתן אבל אמר לאחרים תנו נותנין לו שכר על כך שנא׳ (דברים ט״ו:י׳) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה׳ אלהיך וגו׳ לא אמר לאחרים תנו אבל מניח לו בדברים טובים מנין שנותנים לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה וגו׳.

יח מעשה במונבז המלך שעמד ובזבז את כל אוצרותיו בשני בצורת אמרו לו אחיו אבותיך גנזו אוצרות והוסיפו על [של] אבותם ואתה עמדת ובזבזת את כל אוצרותיך שלך ושל אבותיך אמר להם אבותי גנזו אוצרות למטה ואני גנזתי למעלה שנא׳ (תהילים פ״ה:י״ב) אמת מארץ תצמח וגו׳ אבותי גנזו [אוצרות] במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי אוצרות במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (תהילים פ״ט:ט״ו) צדק ומשפט מכון כסאך וגו׳ אבותי גנזו אוצרות שאין עושין פירות ואני גנזתי אוצרות שעושין פירות שנאמר (ישעיהו ג׳:י׳) אמרו צדיק כי טוב [וגו׳] אבותי גנזו אוצרות של ממון ואני גנזתי אוצרות של נפשות שנא׳ (משלי י״א:ל׳) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי גנזו אוצרות לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנא׳ (דברים כ״ד:י״ג) ולך תהיה צדקה לפני ה׳ אלהיך אבותי גנזו אוצרות בעוה״ז ואני גנזתי לעוה״ב שנא׳ (ישעיהו נ״ח:ח׳) והלך לפניך צדקך צדקה וגמילת חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה אלא שהצדקה בחיים וגמ״ח בחיים ובמתים צדקה בעניים גמילות חסדים בעניים ובעשירים צדקה בממונו גמילות חסדים בממונו ובגופו.

יט א״ר יהושע בן קרחה מנין שכל המעלים [את] עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע״ז שנאמר (דברים ט״ו:ט׳) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר ולהלן הוא אומר (דברים י״ג:י״ד) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה בליעל האמור להלן ע״ז אף בליעל האמור כאן ע״ז.

כ א״ר אלעזר בר יוסי מנין שהצדקה וגמילות חסדים שלום גדול ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר (ירמיהו טז) כה אמר ה׳ אל תבא בית מרזח וגו׳ חסד זו גמילות חסדים ורחמים זו צדקה מלמד שהצדקה וגמילות חסדים שלום ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים.